

Najważniejsze zmiany w „nowej” ustawie o NIK

Najważniejsze zmiany w ustawie z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli wprowadzone ustawą z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227, poz. 1482)

[Zobacz tekst ujednolicony znowelizowanej Ustawy o NIK >>](#)

(Wszystkie zmiany wprowadzone nowelizacją pogrubiono. Dodatkowo, na zielono zaznaczono zmiany wchodzące w życie 18 miesięcy po publikacji w Dzienniku Ustaw.)

W rozdziale „Zadania i zakres działania”:

1. Porządkuje się zakres podmiotowy kontroli, poprzez uchylenie jako zbędnego ust. 4 w art. 2, ponieważ podmioty, których dotyczył uchylony przepis mieszczą się w ust. 3 tego przepisu. Ponadto uzupełnia się krąg podmiotów podlegających kontroli NIK przez dodanie podmiotów, które powstały po wejściu w życie ustawy o NIK tj. Krajowej Rady Sądownictwa i Rzecznika Praw Dziecka. (art. 4).
2. Definiuje się pojęcia: właściwa jednostka kontrolna, kierownik jednostki kontrolowanej (art. 2a).
3. Precyzuje się przepis art. 3, z którego jednoznacznie będzie wynikało, że NIK może kontrolować wykonanie zadań przez audyt wewnętrzny.
4. Precyzuje się zakres czasowy planów pracy NIK, wprowadzając, jako obowiązujące, plany roczne. (art. 6).
5. Do dokumentów przedkładanych przez NIK Sejmowi dodaje się „analizę wykorzystania wynikających z kontroli wniosków dotyczących stanowienia lub stosowania prawa” (art. 7 ust. 1 pkt 6a).
6. Wprowadza się przepisy o audycie zewnętrznym NIK w zakresie wykonania budżetu oraz gospodarki finansowej (art. 7a-7d).
7. Zmienia się dotychczasową regulację w zakresie udostępniania informacji o wynikach kontroli. Można je będzie udostępnić również przed przekazaniem Sejmowi. Zobowiązuje się Prezesa NIK do podawania do wiadomości publicznej (z zachowaniem przepisów o tajemnicy ustawowo chronionej) również wystąpień pokontrolnych oraz dokumentów przedkładanych Sejmowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesowi Rady Ministrów, wojewodom oraz jednostkom samorządu terytorialnego (art.10).
8. Wprowadza się nowe uprawnienie dla Prezesa NIK, który będzie mógł wystąpić do Marszałka Sejmu o skierowanie do Prezesa Rady Ministrów wniosku o zajęcie stanowiska wobec wynikających z kontroli wniosków dotyczących stanowienia lub stosowania prawa. Jednocześnie zobowiązuje się Prezesa Rady Ministrów do przedstawienia Marszałkowi stanowiska w terminie 60 dni od dnia otrzymania wniosku. W przypadku uznania w ww. stanowisku potrzeby zmian w przepisach powszechnie obowiązującego prawa, określa się termin podjęcia prac legislacyjnych w zakresie tych zmian oraz organ odpowiedzialny za opracowanie projektu odpowiednich przepisów (art. 11a).
9. Wprowadza się możliwość przeprowadzania kontroli wspólnie z naczelnymi organami kontroli Wspólnot Europejskich oraz naczelnymi organami kontroli innych państw. (art. 12a).

[Wróć do spisu rozdziałów](#)

W rozdziale „Organizacja Najwyższej Izby Kontroli”:

10. Wprowadza się stałą liczbę 3 wiceprezesów NIK, dotychczas od 2 do 4 oraz dodaje się, że Marszałek Sejmu powołuje ich po zasięgnięciu opinii właściwej komisji sejmowej (art. 21 ust. 1). Ponadto dodaje się, że ze stanowiskiem wiceprezesa oraz dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli nie można łączyć również mandatu posła do Parlamentu Europejskiego lub radnego (dotychczas tylko mandatu posła i senatora) (art. 21 ust. 5).

11. Wprowadza się obowiązek zasięgnięcia opinii właściwej komisji sejmowej przez Marszałka Sejmu przy powoływaniu członków Kolegium NIK (art. 22 ust. 2), (dotychczas tylko - na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli). W skład Kolegium, w miejsce doradców Prezesa, powoływani będą radcy Prezesa. (art. 22 ust.2 pkt 2)).

12. Zastępuje się obowiązek uchwalania przez Kolegium okresowych planów pracy, obowiązkiem uchwalania rocznych planów pracy (art. 23 ust. 2 pkt 6). Zmieniają się zasady rozpatrywania zastrzeżeń przez Kolegium NIK. Kolegium NIK rozpatruje zastrzeżenia tylko do wystąpień pokontrolnych, o których mowa w art. 54 ust. 3. - tzn. składanych m.in. przez Prezesa NBP oraz kierowników naczelnych i centralnych organów administracji rządowej (art. 23 ust. 4).

13. Modyfikuje się zasady podejmowania uchwał przez Kolegium NIK; rezygnuje się z możliwości rozstrzygnięcia o wyniku głosowania przez przewodniczącego, w przypadku równej liczby głosów za i przeciw uchwale. Dodaje się nowe uprawnienie kierownika jednostki kontrolowanej składającego zastrzeżenia. Może on na posiedzeniu Kolegium składać oświadczenia i wyjaśnienia dotyczące złożonych zastrzeżeń. (art. 24 ust. 5).

14. Określa się maksymalną wysokość wynagrodzenia członków Kolegium NIK, niebędących pracownikami NIK, a konkretną wysokość tego wynagrodzenia ma ustalić Prezes NIK w drodze zarządzenia (art. 24a).

15. Wprowadza się podział jednostek organizacyjnych NIK na jednostki organizacyjne wykonujące zadania w zakresie postępowania kontrolnego lub wspomagające czynności kontrolne - delegatury i departamenty oraz jednostki wykonujące zadania w zakresie organizacji i obsługi funkcjonowania NIK - biura. (art. 25).

16. Rozszerza się zakres uregulowań zawartych w statucie NIK, przez dodanie, że przedmiotem statutu będą również zasady udzielania przez Prezesa NIK upoważnień do załatwiania spraw i podejmowania decyzji w jego imieniu. Wprowadza się obowiązek opiniowania projektu statutu przez właściwą komisję sejmową. (art. 25 ust. 2).

17. Precyzuje się przepisy dotyczące kontroli przez Sejm wykonania budżetu NIK, przez dodanie, że tryb przeprowadzania kontroli określi regulamin Sejmu. (art. 26 ust. 3).

[Wróć do spisu rozdziałów](#)

W rozdziale „Postępowanie kontrolne”:

18. Uregulowano, w ust. 2 dodanym do art. 28, zasady przygotowania kontroli, w tym wymieniono rodzaje dokumentów, które są wytwarzane na tym pierwszym etapie postępowania tzn. program kontroli lub tematyka kontroli.

19. W dodanym art. 28a ustawowo określono pojęcia tzw. kontroli planowych oraz kontroli doraźnych. Ustala się, że kontrolę ujętą w rocznym planie pracy Najwyższej Izby Kontroli prowadzi się według programu kontroli zatwierdzonego przez Prezesa lub wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli. Kontrolę doraźną prowadzi się za zgodą Prezesa lub wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli, według

tematyki kontroli zatwierdzonej przez dyrektora właściwej jednostki kontrolnej (art. 28a ust. 1 i 2). Doprecyzowano, że program kontroli i tematyka kontroli są dokumentami chronionymi tajemnicą kontrolerską, udostępnianymi pracownikom Najwyższej Izby Kontroli w związku z wykonywaniem zadań służbowych. Innym osobom, program kontroli lub tematyka kontroli może zostać udostępniona w uzasadnionych przypadkach za zgodą Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. (art. 28a ust. 3).

20. Uzupełnia się obowiązki kierowników jednostek kontrolowanych przez dodanie obowiązku przedkładania dokumentów i materiałów na nośnikach elektronicznych, a także umożliwienie dostępu do baz danych (art. 29 ust. 1 pkt 1). Wprowadza się możliwość zasięgnięcia informacji i żądania wyjaśnień nie tylko w związku prowadzoną, ale także planowaną kontrolą, a ponadto, oprócz żądania informacji i wyjaśnień, będzie możliwe także żądanie dokumentów (art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f). Rezygnuje się z prawa uczestniczenia przedstawicieli NIK w posiedzeniach kierownictwa i kolegiów oraz naradach organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego, pozostawiając prawo zwoływania narad w związku z prowadzoną kontrolą (art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. h). Została stworzona możliwość żądania udzielenia wyjaśnień również przez byłych pracowników i inne osoby wykonujące pracę na rzecz jednostki kontrolowanej (art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. e).

21. Upoważnia się przedstawicieli NIK do przetwarzania danych osobowych, w tym danych, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia kontroli. Dostęp do takich danych, może być wyłączony lub ograniczony tylko jedynie na podstawie innych ustaw. Ustala się, że dostęp Najwyższej Izby Kontroli do dokumentów i materiałów potrzebnych do ustalenia stanu faktycznego w zakresie kontrolowanej działalności, lecz zawierających informacje stanowiące tajemnicę ustawowo chronioną, może być wyłączony lub ograniczony jedynie na podstawie innych ustaw. (art.29 ust. 2).

22. Określa się, jakie dane należy w szczególności zamieścić w upoważnieniu do przeprowadzenia kontroli (art. 30 ust. 4).^[1] Upoważnia się Prezesa NIK do określenia wzoru legitymacji służbowej w drodze zarządzenia ogłoszonego w Monitorze Polskim. (art.30 ust. 6).

23. Wprowadza się formę pisemną zawiadomienia dyrektora jednostki kontrolnej o przyczynach powodujących wyłączenie kontrolera z postępowania kontrolnego (art. 31 ust. 3).

24. Zmieniają się zasady zwrotu kosztów prowadzonego postępowania kontrolnego, w tym termin składania przez kierownika jednostki kontrolowanej umotywowanego wniosku, do dyrektora właściwej jednostki kontrolnej, o pokrycie poniesionych kosztów związanych z kontrolą, pod rygorem utraty roszczenia. Wprowadzono termin 14 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, a nie - jak było dotychczas - przed podpisaniem protokołu kontroli lub odmową jego podpisania (art. 34).

25. Wprowadza się do ustawy pojęcie akt kontroli oraz określa się, co obejmują i komu mogą być udostępnione (art. 35a).

26. Ustala się sposób dokumentowania czynności dowodowych. Kontroler sporządza protokół z czynności dowodowej, gdy ustawa tak stanowi, w innych przypadkach - notatkę służbową, albo wydruk potwierdzający przekazanie informacji w formie elektronicznej (art. 35b ust. 1). Ponadto określa się, co powinien zawierać ww. protokół oraz w jaki sposób i przez kogo jest podpisywany (art. 35b ust. 3 -7).

27. Wprowadza się możliwość prostowania oczywistych omyłek pisarskich i rachunkowych. Ustala się, że oczywiste omyłki pisarskie lub rachunkowe w dokumentach wytworzonych przez kontrolną jednostkę organizacyjną można sprostować w każdym czasie. Sprostowania dokonuje kontroler lub dyrektor kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, sporządzając w dokumencie adnotację zawierającą treść i datę sprostowania oraz podpis. O treści sprostowania dokumentu należy powiadomić podmioty, którym dokument został uprzednio przekazany (art. 35c).

28. Zmienia się tryb zwalniania materiałów dowodowych spod zabezpieczenia. O zwolnieniu

- materiału dowodowego spod zabezpieczenia orzeka kontroler w formie postanowienia. Na postanowienie o odmowie przez kontrolera zwolnienia tych materiałów spod zabezpieczenia służy zażalenie (art. 36 ust. 2). Poprzednio, w razie odmowy kontrolera - decydował o tym dyrektor właściwej jednostki organizacyjnej NIK. Ponadto doprecyzowano, że zwrot zabezpieczonych materiałów dowodowych następuje za pokwitowaniem. (art. 36 ust. 3.)
29. Rozszerza się uprawnienia kontrolera do żądania od kierownika jednostki kontrolowanej sporządzenia niezbędnych dla kontroli kopii lub wyciągów z dokumentów, jak również zestawień i obliczeń na podstawie dokumentów (dodaje się elektroniczne bazy danych - jako podstawę sporządzenia zestawień i obliczeń oraz upoważnia kontrolera do wyznaczenia terminu) (art. 37).
30. Umożliwia się przeprowadzenie oględzin obiektów i innych składników majątkowych, które nie stanowią własności jednostki kontrolowanej lub znajdują się poza tą jednostką (art. 39 ust. 2a). Rezygnuje się z możliwości sporządzania stenogramu dokumentującego ww. czynność. (art. 39 ust. 4).
31. Wprowadza się możliwość żądania wyjaśnień również od byłych pracowników jednostki kontrolowanej oraz innych osób, które na jakiegokolwiek podstawie świadczyły pracę na rzecz tej jednostki (art. 40 ust. 1). Doprecyzowuje się warunki odmowy udzielenia kontrolerowi wyjaśnień. Może to nastąpić m. in. w przypadku, gdy wyjaśnienia mają dotyczyć informacji objętych tajemnicą ustawowo chronioną inną niż tajemnica służbowa, do których dostęp Najwyższej Izby Kontroli został wyłączony, albo nie zostały spełnione warunki do przekazania informacji, do których dostęp Najwyższej Izbie Kontroli został ograniczony (art. 40 ust.2 pkt 1). Dodaje się przepisy precyzujące kwestie przyjmowania ustnych i pisemnych wyjaśnień. Warunkiem przyjęcia pisemnych wyjaśnień, będzie wskazanie osoby składającej wyjaśnienia, podanie zajmowanego przez nią stanowiska w jednostce kontrolowanej oraz jej podpis (art. 40 ust.5). Dodaje się przepis zobowiązujący do sporządzenia protokołu z przyjęcia ustnych wyjaśnień (art. 40 ust. 6). Ponadto przepisy art. 40 ust. 1 - 6, odnosi się odpowiednio do przypadków zasięgnięcia przez kontrolera, w związku z prowadzoną kontrolą, informacji w jednostkach niekontrolowanych lub uzyskiwania dokumentów lub wyjaśnień od pracowników tych jednostek. Należy zauważyć, że nie można żądać wyjaśnień od byłych pracowników jednostki niekontrolowanej, jedynie od osób aktualnie tam zatrudnionych (art. 40 ust. 7).
32. Precyzuje się wymogi jakie powinno spełniać oświadczenie. Warunkiem przyjęcia pisemnego oświadczenia jest wskazanie osoby składającej oświadczenie i jej podpis (art. 41 ust. 1 zdanie 2); z przyjęcia ustnego oświadczenia sporządza się protokół. (art. 41 ust. 3.)
33. Uzupełnia się przepisy dotyczące wzywania świadków, dodając że wezwanie doręcza się za pośrednictwem poczty lub innego podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji. Doprecyzowuje się kwestie wzywania świadków w sprawach niecierpiących zwłoki. Można to uczynić m. in. w formie elektronicznej. Zobowiązuje się także kontrolera do udokumentowania sposobu wezwania świadka przez dołączenie do akt kontroli notatki służbowej lub potwierdzenia transmisji danych (art. 42 ust. 5).
34. Dodaje się przepis o możliwości dokumentowania zeznań świadka, za jego zgodą, przez zapisanie ich za pomocą urządzeń technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku (art. 47 ust. 1).
35. Zmienia się określenie wysokości kary pieniężnej nakładanej przez kontrolera na osobę wezwaną w charakterze świadka, która mimo prawidłowego wezwania nie stawiała się bez uzasadnionej przyczyny we wskazanym czasie i miejscu (zamiast podania kwoty pieniężnej, odnosi się ją do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę określonego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (art. 48 ust. 1). Dodaje się także przepis, że środki uzyskane z kar pieniężnych stanowią dochód budżetu państwa (art. 48 ust. 5).
36. Określa się zasady udostępnienia biegłemu lub specjalistcie dokumentów z kontroli. Biegłemu lub

specjaliście można udostępnić akta kontroli w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia dowodu. Biegły i specjalista są obowiązani do zachowania w tajemnicy informacji, o których dowiedzieli się w związku z wykonywaniem zadań, określonych w postanowieniu o ich powołaniu (art. 49 ust. 5).

37. Zmienia się zasady występowania do Prezesa Prokuratorii Generalnej o wydanie opinii prawnej w sprawie wątpliwości wymagającej interpretacji przepisów prawnych związanych z ochroną praw lub interesów Skarbu Państwa. Kompetencje do występowania z takim wnioskiem będzie miał Prezes Najwyższej Izby Kontroli lub upoważniona przez niego osoba, z tym że Prezes NIK będzie mógł, ale nie musi zwracać się o wydanie takiej opinii. Rezygnuje się z obowiązku występowania o wydanie takiej opinii. Uprawnienie takie nie będzie przysługiwało dyrektorom jednostek kontrolnych (art. 49a).

38. Doprecyzowuje się przepisy dotyczące należności dla świadków, biegłych i specjalistów.[\[2\]](#) Przepisy o zwrocie utraconego zarobku i poniesionych przez świadka kosztów związanych z wezwaniem, odnoszą się także do osoby wezwanej do złożenia wyjaśnień (art. 50 ust. 4). Przepisy te dotyczą obecnie tylko tych osób, które nie są pracownikami jednostki kontrolowanej (art. 50 ust. 1).

39. Zmienia się przepisy dotyczące zachowania kontrolera w przypadku stwierdzenia bezpośredniego niebezpieczeństwa. W przypadku stwierdzenia przez kontrolera bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia ludzkiego albo powstania znacznej szkody w mieniu, zobowiązują się go do niezwłocznego poinformowania kierownika jednostki kontrolowanej lub kierownika jednostki nadrzędnej oraz właściwych organów lub jednostek organizacyjnych (art. 51 ust. 1). Przepis ten nie przewiduje działania dwuetapowego, informowania najpierw kierownika jednostki kontrolowanej, a w przypadku powzięcia przez kontrolera uzasadnionego podejrzenia, że działania kierownika jednostki kontrolowanej są niewystarczające - kierownika jednostki nadrzędnej lub właściwych organów państwowych.

40. Zmienia się przepisy art. 53-57 i 59 ustawy, dotyczące dokumentowania ustaleń kontroli, w szczególności rezygnuje się z protokołu kontroli. Zamiast protokołu kontroli i wystąpienia pokontrolnego będzie sporządzany jeden dokument - wystąpienie pokontrolne. Rezygnuje się więc z protokołu kontroli, który był podpisywany przez kontrolera i kierownika jednostki kontrolowanej. Na rzecz wystąpienia pokontrolnego, które podpisuje kontroler prowadzący kontrolę oraz dyrektor właściwej jednostki kontrolnej, Prezes lub wiceprezes NIK (art. 53 ust. 3 - 5). Wystąpienie ma zawierać m. in. opis ustalonego stanu faktycznego, w tym ustalone, na podstawie materiałów dowodowych znajdujących się w aktach kontroli, nieprawidłowości i ich przyczyny, zakres i skutki oraz osoby za nie odpowiedzialne tj. elementy, które poprzednio zawierał protokół. Ponadto w wystąpieniu ma być zawarta ocena kontrolowanej działalności oraz uwagi i wnioski w sprawie usunięcia nieprawidłowości (art. 53 ust. 1). Ustala się, że wystąpienie pokontrolne sporządza się w dwóch egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi jednostki kontrolowanej, a drugi włącza się do akt kontroli.(art. 53 ust. 6).

41. Ustala się termin do zgłoszenia umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego przez kierownika jednostki kontrolowanej na 21 dni, od dnia jego przekazania (art. 54 ust. 1). Prezes Narodowego Banku Polskiego, kierownicy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej oraz kierownicy podmiotów, o których mowa w art. 4 ust. 1, zgłaszają zastrzeżenia do Prezesa Najwyższej Izby (art. 54 ust. 3), a nie jak poprzednio do Kolegium NIK. Dodaje się przepisy dotyczące odmowy przyjęcia zastrzeżeń. Dyrektor właściwej jednostki kontrolnej (odpowiednio Prezes Najwyższej Izby Kontroli) odmawia przyjęcia zastrzeżeń, jeżeli zostały one zgłoszone przez osobę nieuprawnioną lub po upływie terminu lub są niedopuszczalne z mocy ustawy, i informuje o tym zgłaszającego. Na postanowienie o odmowie przyjęcia zastrzeżeń przysługuje zażalenie do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli (art. 54 ust. 4).

42. Dodaje się przepisy dotyczące cofnięcia zastrzeżeń przez kierownika jednostki kontrolowanej. Może je cofnąć do chwili podjęcia uchwały w sprawie ich rozstrzygnięcia. Cofnięte zastrzeżenia pozostawia się bez rozpoznania. Postanowienie w tej sprawie wydaje odpowiednio Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, dyrektor właściwej jednostki kontrolnej lub zespół

orzekający. Na postanowienie o pozostawieniu zastrzeżeń bez rozpoznania zażalenie nie przysługuje (art. 55).

43. Zmienia się tryb rozpatrywania zastrzeżeń. Dyrektor właściwej jednostki kontrolnej przekazuje zastrzeżenia, wraz z aktami kontroli i swoim stanowiskiem w sprawie zastrzeżeń dyrektorowi kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli właściwej w sprawach orzecznictwa, a ten niezwłocznie przekazuje zastrzeżenia komisji rozstrzygającej, wyznaczając zespół orzekający w celu ich rozpatrzenia. Prezes Najwyższej Izby Kontroli zgłoszone mu zastrzeżenia przekazuje Kolegium Najwyższej Izby Kontroli wraz z wystąpieniem pokontrolnym i stanowiskiem przedłożonym przez dyrektora właściwej jednostki kontrolnej (art. 56 i 57).

44. Ustala się zasady powoływania członków komisji rozstrzygającej. Członków komisji rozstrzygającej, powołuje i odwołuje Prezes Najwyższej Izby Kontroli, spośród kontrolerów kontrolnych jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli. Prezes Najwyższej Izby Kontroli ustala także liczbę członków komisji rozstrzygającej. Komisja rozstrzygająca orzeka w trzyosobowych zespołach orzekających. Przewodniczącym zespołu orzekającego jest kontroler posiadający wyższe wykształcenie prawnicze. (art. 58 i 59 ust. 1 i 2).

45. Ustala się zasady działania komisji rozstrzygającej. Członkowie komisji rozstrzygającej są w zakresie orzekania niezależni. Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego rozpatrywane są na posiedzeniu jawnym dla stron postępowania kontrolnego. Na posiedzeniu niejawnym zespół orzekający może uwzględnić zastrzeżenia w całości. Przebiegiem posiedzenia zespołu orzekającego kieruje przewodniczący zespołu. Przewodniczący czuwa również nad sprawnym przebiegiem posiedzenia. Przewodniczący zespołu wyznacza termin posiedzenia. Zespół orzekający orzeka o uwzględnieniu zastrzeżeń w całości lub w części albo o ich oddaleniu. Uchwałę w sprawie zastrzeżeń wraz z uzasadnieniem przekazuje się kierownikowi jednostki kontrolowanej i dyrektorowi właściwej jednostki kontrolnej (art. 60, 61 i 61a).

46. Ustala się sposób postępowania po rozpatrzeniu zastrzeżeń. Dyrektor właściwej jednostki kontrolnej dokonuje zmian w wystąpieniu pokontrolnym zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń, podpisuje zmienione wystąpienie pokontrolne i przesyła je kierownikowi jednostki kontrolowanej. Do tego wystąpienia nie przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń. (art. 61b).

47. Uchyla się przepisy dotyczące zwoływania narady pokontrolnej (art. 58 ma zmienioną treść i nie dotyczy narady pokontrolnej). Uprawnienie do zwoływania narad w związku z przeprowadzaną kontrolą wynika z art. 29 ust. 1 lit h.. Pozostał także nie zmieniony przepis art. 52, który dotyczy zwoływania narad z pracownikami jednostki kontrolowanej w toku kontroli.

48. Zmieniają się przepisy dotyczące sposobu informowania kierownika jednostki nadrzędnej lub właściwego organu państwowego lub samorządowego o uwagach, ocenach i wnioskach dotyczących kontrolowanej działalności. Będzie to miało formę pisemnego powiadomienia o uwagach i wnioskach sformułowanych w wystąpieniach pokontrolnych, zamiast - jak dotychczas - przekazania wystąpienia pokontrolnego. (62a ust. 1). Wymienione podmioty będą zobowiązane do poinformowania NIK w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 14 dni, o zajęтым stanowisku oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań (art. 62a ust. 2) - bez prawa wnoszenia zastrzeżeń.

49. Określa się, że podstawę do opracowania informacji o wynikach kontroli. będą stanowić w szczególności wystąpienia pokontrolne i materiały dowodowe zgromadzone w aktach kontroli.. Powyższa zmiana jest konsekwencją rezygnacji ze sporządzania odrębnego protokołu kontroli (art. 64 zdanie 2).

50. Dodaje się przepisy szczegółowo regulujące tryb wnoszenia zażaleń na postanowienia wydane na podstawie przepisów rozdziału „Postępowanie kontrolne” (art. 64a) oraz sposób obliczania terminów. (art. 64b).

51. Zmieniono treść upoważnienia dla Prezesa NIK do wydania zarządzenia w sprawie postępowania kontrolnego. Ma ono ograniczony zakres przedmiotowy w porównaniu do zakresu sprzed nowelizacji. Będzie ono określało szczegółowe zasady przygotowywania kontroli, zadania kontrolerów oraz zasady sporządzania informacji o wynikach kontroli (art. 65).

[Wróć do spisu rozdziałów](#)

W rozdziale „Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli”:

52. Zastępuje się określenie „pracownik nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne” wyrazem „kontroler”. (art. 66 ust. 1, 67, 68 ust. 1 i 2, 68a ust. 1, 71, 75, 78 ust. 1, 88 ust. 1). Zmiany te są konsekwencją zmiany nazwy kategorii pracowników z „pracownicy nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne” na „kontrolerzy”.

53. W katalogu stanowisk, które mogą zajmować kontrolerzy, zamiast stanowiska doradca Prezesa NIK, wprowadza się stanowisko - radca Prezesa NIK. (art. 66a pkt 3).

54. Określa się cel aplikacji kontrolerskiej (teoretyczne i praktyczne przygotowanie kontrolera do wykonywania i nadzorowania czynności kontrolnych) (art. 68 ust. 3). Ponadto uchyla się przepis (art. 68 ust. 6) uprawniający Prezesa NIK do mianowania kontrolera bez uprzedniego zawierania z nim umowy o pracę na czas określony, a także bez zachowania wymogu aplikacji kontrolerskiej, w przypadkach uzasadnionych kwalifikacjami lub praktyką zawodową.

55. Ustala się, że dyrektorów i wicedyrektorów biur zatrudnia się na podstawie umowy o pracę (dotychczas dotyczyło to tylko pracowników administracyjnych i obsługi). (art. 69).

56. Wprowadza się przepisy ustalające zasady otwartego i konkurencyjnego postępowania kwalifikacyjnego na stanowiska kontrolerów (art. 69a-c) oraz konkursu - na stanowiska dyrektorów i wicedyrektorów kontrolnych jednostek NIK (art. 69e-f). Określa się dodatkowe warunki ubiegania się o stanowisko dyrektora, w szczególności 5 letni staż pracy w NIK lub w innej jednostce organizacyjnej sektora finansów publicznych w kontrolnej komórce organizacyjnej (art. 69e ust. 2). Wprowadza się 5-letnią kadencję na stanowiskach dyrektorów i wicedyrektorów kontrolnych jednostek NIK. Po upływie kadencji osoby zajmujące ww. stanowiska będą mianowane na stanowiska doradców w kontrolnej jednostce organizacyjnej NIK (art. 69e ust. 4). Ponadto upoważnia się Prezesa NIK do określenia w drodze zarządzeń szczegółowych zasad przeprowadzania naboru, w tym sposobu sprawdzenia i oceny wiedzy oraz kwalifikacji kandydatów, a także szczegółowych zasad przeprowadzania konkursu (art. 69d i g).

57. Zmienia się przepis dotyczący ślubowania kontrolera przy mianowaniu. Ślubowanie składane jest przed Prezesem NIK i potwierdzone podpisem kontrolera (poprzednio przepis ten stanowił, że przy mianowaniu pracownik NIK składa pisemne ślubowanie). Zmodyfikowana została rola ślubowania: słowa „Państwu Polskiemu” zastąpiono słowami „Rzeczypospolitej Polskiej”. Przewidziano możliwość dodania słów „Tak mi dopomóż Bóg” (art. 70).

58. Zmienia się przepisy dotyczące tajemnicy kontrolerskiej, wprowadzając wprost to pojęcie do ustawy oraz rozszerzając obowiązek zachowania tajemnicy kontrolerskiej na członków Kolegium NIK, niebędących pracownikami NIK. Uzupełnia się także ten przepis przez dodanie, że od obowiązku zachowania tajemnicy kontrolerskiej może zwolnić, oprócz Prezesa NIK, także sąd właściwy do rozpoznania sprawy (art. 73.)

59. Przeredagowano art. 74 statuujący zasadę apolityczności kontrolerów. W ust. 1 zakaz prowadzenia działalności politycznej, zastąpiono zakazem publicznego manifestowania poglądów politycznych. Wprowadza się zakaz łączenia ze stanowiskiem kontrolera, mandatu posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego lub radnego oraz przepis o wygaśnięciu stosunku pracy z

kontrolerem, w przypadku wyboru na ww. funkcje (art. 74).

60. Precyzuje się zasady dokonywania ocen kwalifikacyjnych, m. in. określa się ich przedmiot, ustala się, że ocena kwalifikacyjna dokonywana jest na piśmie i wymaga pisemnego uzasadnienia, a przełożony doręcza ją kontrolerowi za potwierdzeniem odbioru. Dodaje się ponadto przepisy dotyczące zwolnienia od oceny i odwoływania się od ocen. Ogranicza się upoważnienie dla Prezesa NIK do określenia w drodze zarządzenia jedynie okresu, za który dokonuje się oceny oraz trybu dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych i rozpatrywania odwołań od ocen kwalifikacyjnych. Dodaje się także przepis, że od decyzji Prezesa NIK, zatwierdzającej ocenę negatywną, mianowanemu kontrolerowi służy skarga do sądu administracyjnego (art. 76, 76a i 76b).^[3]

61. Zmienia się przepisy dotyczące przeniesienia kontrolera do innej jednostki organizacyjnej. Prezes NIK może przenieść kontrolera tylko do innej kontrolnej jednostki organizacyjnej. Szczególnie ważne względy osobiste lub rodzinne nie będą stanowić przeszkody do przeniesienia kontrolera do innej miejscowości. Tylko samodzielna opieka nad dzieckiem do piętnastu lat lub ciąża mogą stanowić w tym przypadku przeszkodę przy przeniesieniu. Umożliwia się także - za zgodą kontrolera - przeniesienie na czas dłuższy niż 6 miesięcy i częściej niż raz na dwa lata (art. 77).

62. Zmienia się zasady przyznawania płatnego urlopu dla poratowania zdrowia dwukrotnie w okresie zatrudnienia w NIK w wymiarze nieprzekraczającym łącznie 12 miesięcy. Z tym, że jednorazowo można będzie przyznać kontrolerowi urlop w wymiarze wyższym niż 6 miesięcy (dotychczas jednorazowo w wymiarze nieprzekraczającym 6 miesięcy). Wniosek kontrolera o przyznanie urlopu musi być umotywowany opinią o stanie zdrowia wydaną przez komisję lekarską powołaną przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. (dotychczas ustawa nie określała, kto miał powołać ww. komisję). Nie można będzie dopuścić do pracy kontrolera, który korzystał z urlopu dla poratowania zdrowia, bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku. Kontrolerowi, który spełnia warunki do uzyskania świadczenia rehabilitacyjnego, przysługuje urlop dla poratowania zdrowia na ww. zasadach (art. 80).

63. Precyzuje się przepisy dotyczące przyznawania odpraw (emerytalnych lub rentowych) i w związku z tym obliczania stażu pracy. Między innymi dodaje się przepis, że odprawa nie przysługuje pracownikowi, który w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę otrzymał odprawę na podstawie innych przepisów - zasada jednorazowości odpraw. (art. 83).

64. W miejsce od dawna nieaktualnego przepisu o tworzeniu w NIK zakładowego funduszu nagród wynoszącego 8,5 % funduszu płac, wprowadza się przepis, który stanowi, że pracownikowi Najwyższej Izby Kontroli przysługuje dodatkowe wynagrodzenie roczne na zasadach określonych w odrębnych przepisach - ustawa z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej - Dz. U. 160, poz.1080 ze zm. (art. 84).

65. Zmienia się przepisy dotyczące czasu pracy w NIK. Zamiast sztywnych norm czasu pracy - tygodniowej - 40 godzin, dobowej - 8 godzin i tygodniowego okresu rozliczeniowego, wprowadza się bardziej elastyczne rozwiązania: tygodniowy wymiar czasu pracy - przeciętnie 40 godzin, przy zachowaniu 8 godzinnego dnia pracy oraz okres rozliczeniowy do 3 miesięcy (art. 85 ust. 1) W przypadkach uzasadnionych rodzajem pracy i jej organizacją, mogą być stosowane rozkłady czasu pracy, w których jest dopuszczalne przedłużenie czasu pracy do 12 godzin na dobę. Czas pracy w tych rozkładach nie może jednak przekraczać przeciętnie 40 godzin na tydzień w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 3 miesięcy (art. 85 ust. 2). Przedłużenia dobowego czasu pracy nie stosuje się do kobiet w ciąży oraz - bez ich zgody - do osób opiekujących się dziećmi do lat 8 oraz w innych przypadkach określonych w odrębnych przepisach. (art. 85 ust.3).

66. Uchyła się przepisy art. 89 i art. 90, dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej pracowników mianowanych, regulując te sprawy w odrębnym rozdziale 4a „Odpowiedzialność dyscyplinarna mianowanych kontrolerów”.

67. Wprowadza się do ustawy o NIK nową instytucję - wygaśnięcie stosunku pracy z mianowanym kontrolerem. Wygaśnięcie stosunku pracy następuje w szczególności w przypadku uprawomocnienia się wyroku skazującego za przestępstwo umyślne i uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego o ukaraniu karą dyscyplinarną wydalenia z pracy w NIK (art. 91a). Konsekwencją przyjęcia, że z wymienionych wyżej powodów następuje wygaśnięcie stosunku pracy, jest uchylenie art. 92 ust. 1, z którego wynikało, że w przypadku prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo umyślne i prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego o ukaraniu karą dyscyplinarną wydalenia z pracy w NIK stosunek pracy rozwiązuje się bez wypowiedzenia z winy pracownika (art. 92 ust. 1).

68. Dodaje się rozdział 4a „Odpowiedzialność dyscyplinarna mianowanych kontrolerów”, określający szczegółowo zasady ponoszenia przez pracowników mianowanych odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienia polegające na naruszeniu obowiązków pracownika Najwyższej Izby Kontroli lub uchybieniu godności stanowiska^[4]. Między innymi zmodyfikowano katalog kar dyscyplinarnych. Wprowadzono zamiast „nagany z pozbawieniem możliwości awansowania przez okres do 3 lat do wyższej grupy wynagrodzenia”, „naganę z pozbawieniem możliwości podwyższania wynagrodzenia i awansowania na wyższe stanowisko służbowe przez okres do 2 lat, a zamiast „przeniesienia na niższe stanowisko służbowe z jednoczesnym obniżeniem wynagrodzenia zasadniczego o jedną kategorię”, „przeniesienie na niższe stanowisko służbowe z jednoczesnym obniżeniem wynagrodzenia zasadniczego nie więcej niż o 20% przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy” (art. 97a ust. 2 pkt 3 i 4). Ustalono, że obrońcom obwinionego może być również adwokat (art. 97a ust. 6). Wprowadzono ponadto możliwość ukarania mianowanego kontrolera przez przełożonego upomnieniem na piśmie, za mniejszej wagi naruszenie obowiązków pracownika Najwyższej Izby Kontroli lub uchybienie godności stanowiska. Ukaranemu w ten sposób przysługuje prawo złożenia sprzeciwu od upomnienia. Skutkiem wniesienia sprzeciwu jest wszczęcie „normalnego” postępowania dyscyplinarnego (art. 97b). Wprowadzono możliwość rozpoznania sprawy pod nieobecność obwinionego, jeżeli obwiniony nie stawiał się na rozprawie co najmniej trzykrotnie, a z jego zachowania wynika, że celowo uchyła się od udziału w rozprawie, dążąc w szczególności do przedawnienia orzekania w danej sprawie (art. 97h ust. 2). Prezes Najwyższej Izby Kontroli ma określić w drodze zarządzenia organizację, skład oraz tryb powoływania Komisji Dyscyplinarnej oraz Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej (art. 97g). Przyjęto, że od orzeczenia Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej obwiniony może złożyć skargę do sądu administracyjnego (art. 97n).

[Wróć do spisu rozdziałów](#)

W rozdziale „Przepisy karne”:

69. Zmieniono treść art. 98, zachowanie opisane w tym przepisie dotychczas było wykroczeniem teraz jest przestępstwem. Przepisowi temu nadano następujące brzmienie: „Kto osobie uprawnionej do kontroli, o której mowa w niniejszej ustawie, lub osobie przybranej jej do pomocy udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej, w szczególności przez nieprzedstawienie do kontroli dokumentów lub materiałów, nie informuje bądź niezgodnie z prawdą informuje o wykonaniu wniosków pokontrolnych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.” (art.98).

[Wróć do spisu rozdziałów](#)

Ważniejsze przepisy przejściowe i końcowe:

Do postępowań kontrolnych niezakończonych do dnia wejścia w życie ustawy sporządzeniem wystąpienia pokontrolnego, stosuje się dotychczasowe przepisy. (art. 2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli).

Z dniem wejścia w życie ustawy wygasa stosunek pracy wiceprezesów Najwyższej Izby Kontroli. Dotychczasowi wiceprezesi Najwyższej Izby Kontroli pełnią obowiązki do czasu powołania nowych wiceprezesów, nie dłużej jednak niż przez 3 miesiące od dnia wejścia w życie ustawy (art. 5).

Stosunek pracy z dyrektorem i wicedyrektorem kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, który w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nie spełnia wymagań określonych w art. 68 ust. 5 zdanie pierwsze ustawy o NIK (brak aplikacji kontrolerskiej zakończonej złożeniem egzaminu z wynikiem pozytywnym) pozostaje w mocy. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, na wniosek wyżej wymienionego pracownika, kieruje go do odbycia aplikacji kontrolerskiej (art. 6).

Dyrektor i wicedyrektor kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, zajmujący stanowisko w dniu 1 stycznia 2013 r. pozostaje na dotychczasowym stanowisku do czasu rozstrzygnięcia konkursu, o którym mowa w art. 69e ust. 1 ustawy o NIK, nie dłużej jednak niż do dnia 31 grudnia 2013 r. (art. 7)

Doradcy Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, o których mowa w art. 66 ust. 2 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, stają się radcami Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w rozumieniu przepisu art. 66a pkt 3 ustawy o NIK, z zachowaniem dotychczasowego wynagrodzenia (art. 8).

Stosunek pracy nawiązany na podstawie mianowania z pracownikiem zatrudnionym w kontrolnej jednostce organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, który nie spełnia wymogu określonego w art. 68 ust. 5 zdanie pierwsze ustawy o NIK i nie złożył wniosku o skierowanie na aplikację kontrolerską, pozostaje w mocy przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące od dnia wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem, że po upływie tego okresu, stosunek pracy przekształca się w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony; Prezes Najwyższej Izby Kontroli wskazuje biuro, w którym pracownik ma wykonywać pracę (art. 9).

Stosunek pracy nawiązany na podstawie mianowania z pracownikiem jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli wykonującej zadania w zakresie organizacji i obsługi funkcjonowania Najwyższej Izby Kontroli pozostaje w mocy przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące od dnia wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem art. 11 ust. 1 i 4. (ukończenie aplikacji kontrolerskiej). Prezes Najwyższej Izby Kontroli na wniosek pracownika, o którym wyżej mowa, spełniającego wymóg określony w art. 68 ust. 5 zdanie pierwsze ustawy o NIK (ukończona aplikacja kontrolerska zakończona złożeniem egzaminu z wynikiem pozytywnym), mianuje go na stanowisko wymienione w art. 66a pkt 3-9 ustawy o NIK, z zachowaniem dotychczasowego wynagrodzenia. Stosunek pracy nawiązany na podstawie mianowania z pracownikiem, o którym wyżej mowa, przekształca się w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, jeżeli pracownik nie złożył wniosku, o mianowanie go na stanowisko kontrolerskie, albo wniosku o skierowanie na aplikację kontrolerską (art.10).

Prezes Najwyższej Izby Kontroli w terminie 3 miesiący od dnia wejścia w życie ustawy, na wniosek mianowanego pracownika niespełniającego wymogu określonego w art. 68 ust. 5 zdanie pierwsze ustawy (ukończenie aplikacji kontrolerskiej zakończonej złożeniem egzaminu z wynikiem pozytywnym), skieruje go do odbycia aplikacji kontrolerskiej. Stosunek pracy z pracownikiem kontrolnej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli pozostaje w mocy jeżeli pracownik ukończy aplikację kontrolerską w terminie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Pracownika, jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli wykonującej zadania w zakresie organizacji i obsługi funkcjonowania Najwyższej Izby Kontroli, o którym mowa w art. 10 ust. 1, który ukończył aplikację kontrolerską w terminie wskazanym w ust. 2, Prezes Najwyższej Izby Kontroli mianuje na stanowisko wymienione w art. 66a pkt 3-9 ustawy o NIK, z zachowaniem dotychczasowego wynagrodzenia. W przypadku nieukończenia aplikacji kontrolerskiej w terminie, stosunek pracy ulega rozwiązaniu za wypowiedzeniem (art. 11).

Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 25 ust. 2, art. 65, art. 68 ust. 7, art. 76 ust. 4, art. 89 ust. 8 i art. 97 ustawy o NIK zachowują moc do czasu wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 25 ust. 2, art. 65, art. 68 ust. 7, art. 76a ust. 4, art. 97 i art. 97q ustawy o NIK w brzmieniu nadanej ustawą z dnia 22 stycznia 2010 r., nie dłużej jednak niż przez 3 miesiące od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy (art. 12).

Pierwszy audyt zewnętrzny, o którym mowa w art. 7a ustawy o NIK, zostanie przeprowadzony w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Audytem tym objęty zostanie okres trzech lat poprzedzających zlecenie audytu (art.13).

Przepisy art. 69e-69g ustawy o NIK dotyczące konkursów na stanowiska dyrektorów

i wicedyrektorów kontrolnych jednostek organizacyjnych mają zastosowanie od dnia 1 stycznia 2013 r. (art. 14).

Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, tj. dnia 2 czerwca 2011 r. z wyjątkiem art. 1 pkt 19-44, które wchodzi w życie po upływie 18 miesięcy od dnia ogłoszenia (Rozdział: „Postępowanie kontrolne”), tj. dnia 2 czerwca 2012 r.

[Zobacz tekst ujednolicony znowelizowanej Ustawy o NIK >>](#)

(Wszystkie zmiany wprowadzone nowelizacją pogrubiono. Dodatkowo, na zielono zaznaczono zmiany wchodzące w życie 18 miesięcy po publikacji w Dzienniku Ustaw.)

[1] Dotychczas kwestie upoważnień uregulowane były w zarządzeniu Prezesa NIK z dnia 1 marca 1995 r. w sprawie postępowania kontrolnego (M.P. Nr 17, poz. 211).

[2] Obecnie kwestie należności dla świadków, biegłych i specjalistów regulowało zarządzenie Prezesa NIK z dnia 15 maja 1995 r. w sprawie należności świadków, biegłych i specjalistów w postępowaniu kontrolnym (M.P. Nr 35, poz. 417).

[3] Przed nowelizacją z 2010 r. szczegółowe kwestie dotyczące ocen kwalifikacyjnych, obecnie zamieszczone w ustawie o NIK, uregulowane były w zarządzeniu Nr 1/2010 Prezesa NIK z dnia 12 stycznia 2010 r. w sprawie okresowych ocen kwalifikacyjnych pracowników Najwyższej Izby Kontroli.

[4] Konieczność wprowadzenia nowego rozdziału regulującego odpowiedzialność dyscyplinarną mianowanych kontrolerów wynika z faktu, że kwestie odnoszące się do sytuacji prawnej jednostki w postępowaniu o charakterze represyjnym, jakim jest postępowanie dyscyplinarne powinny być uregulowane aktami prawnymi rangi ustawowej. Obecnie materia ta regulowana jest w zarządzeniu Marszałka Sejmu z dnia 8 sierpnia 1995 r. w sprawie postępowania dyscyplinarnego w NIK (M.P. Nr 40, poz. 474).